

Akademiserad krigare

Den akademiska grundläggande officersutbildningen i
relation till Krigets krav

Abstract

The main effort and purpose of this essay is to explain to what extent the Swedish army officers basic education relates to the demands of war. The study further aims to describe how the Swedish officers' basic education has evolved since the ending of the Cold War. The study develops its own theory, based on three other scientifically accepted theories, in order to analyze the scientific question. The question stated is: To what extent does Sweden take into account the demands of war in the academic basic education for tactical army officers?

The study is conducted as a qualitative text analysis using indicators developed from the studies' theory. The analyzed material consists of official documents from the Swedish Armed Forces and National Defense College.

The results show that the basic education indeed considers and implements the demands of war, in a theoretical manner. The main conclusion of the study is the perceived unbalance between theoretical knowledge and practical ability accorded to the officer during basic education. This means that newly graduated officers need considerable training in leading and maneuvering tactical units after completing the basic education.

Nyckelord: Officersutbildning, Krigets krav, Akademisering
Antal ord: 8706

Innehållsförteckning

1	Inledning och bakgrund	1
1.1	Krigets krav	1
1.1.1	Den tyska modellen – ensam är stark	2
1.1.2	Förändrat förmågebehov	2
1.1.3	Den internationella modellen - interoperabilitet	3
1.2	Problemområde	4
1.3	Syfte och frågeställning.....	5
1.3.1	Forskningsfråga.....	5
1.4	Tidigare forskning	5
1.5	Avgränsningar	7
1.6	Definitioner och begreppsanvändning	7
1.7	Disposition	8
2	Teori.....	9
2.1	Allisons analysmodeller	9
2.1.1	Modell I – The Rational Actor	10
2.2	Van Creveld.....	10
2.3	Interdependens	11
2.4	Studiens valda teori – Kriterier för Krigets krav	12
2.5	Kritik mot studiens teori.....	13
3	Metod	15
3.1	Studiens metod	15
3.2	Operationalisering	16
3.3	Studiens material	16
3.4	Källkritik	18
4	Analys.....	19
4.1	Analys.....	19
4.1.1	Krav på förmågor för officerare	19
4.1.2	Lokal examensordning för Försvarets högskolan	20
4.1.3	Utbildningsplan officersprogrammet Krigsvetenskap	21
4.1.4	Utbildningsplan officersprogrammet Militärteknik	21

4.1.5	Verksamhetsförlagd utbildning inom Officersprogrammet	21
4.1.6	Fortsättningskurser Krigsvetenskap	22
4.2	Resultat	22
5	Avslutning.....	24
5.1	Diskussion och reflektion.....	24
5.2	Fortsatt forskning	25
6	Referensförteckning.....	27
6.1	Litteratur.....	27
6.2	Rapporter, artiklar och andra källor	27
6.3	Offentliga tryck	28
6.4	Webbsidor	28

1 Inledning och bakgrund

1.1 Krigets krav

”Krigets krav. Viljan att försvara Sverige omsatt i militär utbildning innebär förmågan att hantera krigets krav. Duglighet i strid är grunden för militär trovärdighet. Krig kräver vilja, mod, beslutsamhet och uthållighet. Militär utbildning ska planeras och genomföras med detta som ledstjärnor.”¹

Försvarsmakten (FM) utgör en spets i den politiska verktygslådan och skall vid behov, med våld, utöva den politiska viljan genom att föra krig – krigföring. Väpnad strid innebär det huvudsakliga medlet för militär krigföring och utgör grunden för Sveriges militära förmåga att möta ett eventuellt väpnat angrepp mot nationen.² I ett operativt perspektiv utgår svensk krigföringsförmåga från manöverkrigföring som syftar till att på ett effektivt sätt väva samman den politiska viljan med taktik och militära operationer.³ FM:s ledningsfilosofi är grundad på uppdragstaktik⁴ som tar sitt ursprung i Krigets krav. Det är i denna nyss nämnda kontext som svensk militär personal och chefer skall kunna verka och leda människor i potentiellt mycket krävande miljöer och situationer.

Välutbildade och engagerade chefer är centralt för en fungerande ledning inom uppdragstaktik och den grundläggande officersutbildningen bör anses avgörande för de unga officerare som förväntas leda den väpnade striden på taktisk nivå. Krigets krav och den väpnade striden beskrivs som centralt för militär utbildning. Vad kännetecknar den svenska officersutbildningen idag och historiskt och hur har den förändrats?

¹ Försvarsmakten, *Militärstrategisk doktrin*, 2016, s.45.

² Försvarsmakten, *Militärstrategisk doktrin*, 2016, s.40.

³ Försvarsmakten, *Militärstrategisk doktrin*, 2016, s.58.

⁴ Försvarsmakten, *Militärstrategisk doktrin*, 2016, s.67.

1.1.1 Den tyska modellen – ensam är stark

Sett ur ett modernt historiskt perspektiv sett har svensk officersutbildning, inom Armén, haft paralleller till en tysk modell⁵ där officeren har växt upp inom eget förband vari denna ofta genomfört sin värnplikt. Den potentiella officeren hade vid mönstringen klassats lämplig som värnpliktigt befäl, utbildades och prövades sedan som befäl under 10-15 månader. En eventuell fortsättning innebar oftast en inledande karriär inom motsvarande förband som individen genomfört sin värnplikt vid, vilket bäddade för en nybliven officer att leva upp till de krav som kom att ställas på denna även i rollen som chef för ett förband på taktisk nivå. Den nyblivna officeren gavs helt enkelt goda förutsättningar för ett gott hantverk med det förband denna sattes att leda. Efterhand som officeren blev mer erfaren och bevisade sin kompetens uppstod möjligheter för utökat ansvar, utbildning och befordran. Sammanfattningsvis var det FM som hanterade blivande officerare från rekrytering via utbildning till placering och tjänstgöring vid förband.

Ur ett politiskt perspektiv har ovanstående modell i stor utsträckning använts under en tid då Sverige tillämpat en utrikes- och säkerhetspolitisk linje som ofta sammanfattas med ”... *alliansfrihet i fred, syftande till neutralitet i krig...*”.⁶ Denna politiska vilja krävde ett starkt försvar där Sverige, officiellt, skulle kunna agera ensamt mot en invaderande fiende⁷ alternativt hävda svenskt territorium i händelse av en konflikt mellan dåtidens stormaktsblock. I denna neutralitetspolitiska kontext framhövdes Sveriges förmåga att militärt agera ensam men även i stor utsträckning avseende försvarsindustri. Sverige balanserade på en knivsegg då man under fredstid var i behov av samarbete och inköp av försvarsmateriell från USA och andra NATO-länder för att upprätthålla ett starkt, modernt försvar. Ett uttalat samarbete eller interoperabilitet med andra länder, i synnerhet NATO-länder, på strategisk, operativ eller taktisk nivå var inte tänkbart. Kriget kunde bli verklighet med kort varsel och det svenska försvaret var tvungen att ensamt kunna hantera Krigets krav. Historiska utfall visar att den tyska modellen varit framgångsrik för en nation som står ensam mot en numerärt större motståndare och leder till fler taktiska vinster.⁸ Vinster bör fortsatt vara strävan i den väpnade striden på samtliga nivåer inom FM den dagen som organisationen sätts på prov.

1.1.2 Förändrat förmågebehov

Kalla Krigets slut, Sovjetunionens sönderfall och Warszawapaktens kollaps innebar en stor förändring för Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik då det reella militära hotet mot Sverige ansågs ha försvunnit. Ryssland demokratiserades och bedömdes ha en mycket låg militär förmåga. Det fanns helt enkelt inte något hot mot Sverige. Oundvikligen måste den så kallade Strategiska timeouten nämnas i

⁵ Van Creveld, Martin L., *Fighting Power*, 1982, s.138

⁶ SOU 2002:108, *Sammanfattning av betänkandet "Fred och säkerhet"*, s.10.

⁷ Man ansåg dock ett isolerat militärt angrepp på Sverige som otänkbart utan samband med en större europeisk konflikt, SOU 2002:108, *Sammanfattning av betänkandet "Fred och säkerhet"*, s.10.

⁸ Van Creveld, Martin L., *Fighting Power*, 1982, s.6.

detta sammanhang. Detta begrepp kan kortfattat beskrivas som en konsekvens av Sveriges tolkning av den geografiskt närstående omvärldens förändring vilket ledde till att invasionsförsvaret avvecklades och ersattes av insatsförsvaret.⁹ Insatsförsvaret beskrevs som betydligt mindre till sin volym men med hög kvalitet och allsidigt användbart för olika typer av insatser. Regeringen fastställde även vid denna tidpunkt att det fanns ett behov att snabbt förstärka Sveriges förmåga till internationella insatser för hantering av kriser.¹⁰ Den operativa förmågan inom FM förändrades drastiskt efter att flertalet regementen förseslogs att läggas ned och ”... *de operativa insatsförbanden*...”¹¹ skulle utvecklas mot att kunna delta i internationell verksamhet.

2003 slog Försvarsberedningen fast att ”*Reformeringen av de ryska väpnade styrkorna går långsamt*”¹² och att Sverige tillsammans med andra stater och organisationer skall verka aktivt för fred och ökad säkerhet.¹³ Vid denna tidpunkt hade Sverige redan engagerat sig i NATO-ledda internationella insatser i t.ex. Bosnien och Kosovo. Den efterföljande insatsen i Afghanistan som beslutades 2002 kom att påverka FM som helhet i stor utsträckning och genomfördes i en period när ekonomiska nedskärningar kombinerades med omstruktureringen av invasionsförsvaret till insatsförsvaret.¹⁴ Med hänsyn till omfattningen av insatsen antas denna ha blivit normerande för FM och de uppgifter som myndigheten beordrades att lösa.¹⁵

Den utrikes- och säkerhetspolitiska viljan under 2000-talets första årtioende är tydligt uttryckt och inriktad på internationella insatser vilka kommer att ställa krav på en hög förmåga till samarbete med andra nationer, i synnerhet NATO-länder, för Försvarsmakten. Organisationen och dess personal skall vara interoperabla.¹⁶ Ur det politiska synsättet förankras behovet av interoperabilitet ytterligare i samband med att Riksdagen antar den s.k. Solidaritetsförklaringen år 2009.¹⁷ Efter att ha varit en fråga i samhällsdebatten är nu den gamla neutralitetspolitiken officiellt skrotad då Sverige uttalat skall ha förmåga till att ge- och ta emot militärt stöd i händelse av kris och konflikter¹⁸.

1.1.3 Den internationella modellen - interoperabilitet

Parallellt med FM transformering genomförs i samma tidsperiod ett arbete för att reformera skolsystemet för FM. Utifrån ovan beskrivna förutsättningar och inriktning på den svenska utrikes- och säkerhetspolitiken ska Sverige inte längre behöva agera ensamt i händelse av kris eller konflikt. Detta i sin tur leder till att FM behöver öka förmågan till samarbete med andra nationer. Utredningar visade

⁹ Prop. 1999/2000:30, *Det nya försvaret*. s.1.

¹⁰ Ibid, s.1.

¹¹ Ibid, s.39.

¹² Ds 2003:34, *Vårt militära försvar – vilja och vägval*, s.13.

¹³ Ibid, s.42

¹⁴ FOI, *Det är på riktigt nu!*, 2016, s.2.

¹⁵ Ibid, s.10.

¹⁶ Se 1.6, Definitioner och begrepp.

¹⁷ Prop. 2008/09:140, *Ett användbart försvar*.

¹⁸ Ibid, s.35.

att redan under 1990-talet då Sverige engagerades i NATO-ledda internationella insatser hade svenska officerare behövt genomföra omfattande utbildning avseende NATO:s rutiner och terminologi.¹⁹ Försvarsmakten behövde anpassa och göra utbildningen internationellt gångbar. Andra utredningar pekade även på att officersutbildningen på grundläggande och högre nivå behövde en förstärkt vetenskaplig grund för att få en fortsatt kvalitétutveckling samt uppnå en internationell jämförbarhet.²⁰ Vidare ansågs att det var ett viktigt utvecklingssteg att Försvarshögskolan (FHS) erhöll akademisk status och examensrätt.

Sveriges genomförda utredningar och slutsatser styrks senare av forskning inom området. Peter Nordlund bestyrker i en rapport att Kalla krigets slut innebar förändringar i flera länders försvarsmakter och skapade därmed nya kravprofiler på officerarna.²¹ Utifrån politiska viljor, mål och omvärldens förändring får Sveriges beslut att akademisera officersutbildningen anses vara ett rationellt beslut.²² Sverige skapar en akademiserad grundläggande officersutbildning som är internationellt jämförbar i Yrkesofficersprogrammet (YOP) som övergår till Officerprogrammet (OP). Parallellt övergår utbildningsansvaret från FM till FHS som 2008 inrättas som statlig högskola. De första kadetterna från OP tar examen i juni 2010.

Oaktat akademiseringen och de nya kraven som uppstått inom officersyrket har Sverige fortfarande uttryckt att officerens främsta kompetens skall vara förmågan i att delta i och leda väpnad strid.^{23/24} Karlis Neretnieks beskriver att så länge FM:s främsta uppgift är att kunna genomföra väpnad strid kan officersrollen definieras som: *”Att som chef kunna leda förband i strid eller leda andra med strid förknippade verksamheter, och att i fred, i olika chefspositioner, ha kunskaper, vilja och förmåga att agera på ett sätt som ökar Försvarsmaktens förmåga att lösa sin huvuduppgift.”*²⁵

1.2 Problemområde

Den utbildningsmodell som Sverige nu tillämpar och har implementerat skiljer sig stort ifrån det arv som FM och därmed Armén lever med.

Försvarsmaktens och Arméns ledningsfilosofi som utgör grunden för hantverket hos chefer på taktisk nivå har däremot inte förändrats. Chefer på taktisk nivå förväntas att efter erhållen officersexamen fortfarande kunna leda sitt förband och fatta väl avvägda beslut i ett kort tidsperspektiv²⁶ som skall gynna högre chefs målsättning inom ramen för uppdragstaktik och således Krigets krav.

¹⁹ SOU 2002:108, *Sammanfattning av betänkandet ”Fred och säkerhet”*, s.21.

²⁰ SOU 2003:43, *Ett reformerat skolsystem för Försvarsmakten*, s.15.

²¹ Nordlund, Peter, *Officersutbildning – i Sverige och internationellt*, FOI-R-3371, s. 20.

²² Djupare innebörd utvecklas i kapitel 2.

²³ SOU 2003:43, *Ett reformerat skolsystem för Försvarsmakten*, s.44.

²⁴ Nordlund, Peter, *Officersutbildning – i Sverige och internationellt*, FOI-R-3371, 2012, s. 25.

²⁵ Bergdahl, Karsten m.fl., *Officersutbildning – i Sverige och internationellt*, FOI-R-3371, 2012, Bilagedel-Underlags-PM, s.23.

²⁶ Widén m.fl., *Militärteorins grunder*, 2005, s.100.

Kraven på den svenska officeren under Kalla kriget, när Sverige stod politiskt ensam i händelse av krig, kan sammanfattas med att officeren skulle vara en duglig chef i krig. Likt den tyska modellen, som visats sig högst duglig avseende framgångar på taktisk nivå, fanns det en sammanhängande utvecklingstrappa, ”*korpral till general*”²⁷, där officerens förmåga byggdes upp efterhand i karriären. Denna utvecklingstrappa har Sverige delvis avskaffat genom att reformera officersutbildningen. Vidare var officersutbildningens yttersta syfte att skapa självständigt tänkande, initiativrika och handlingskraftiga chefer som ville och vågade ta ansvar.²⁸

Nutida politisk och försvarsdoktrinär formulering framhäver den väpnade striden som central både i det politiska- och Försvarsmaktsmässiga perspektivet. Officerens förmåga att leda väpnad strid framhävs och är en central utgångspunkt, men det existerar en paradox mellan den valda utbildningsmodellen och de verktyg den nyexaminerade taktiska officeren antas tillgodogöra sig i förhållande till de krav som ställs. Inom ramen för uppdragstaktik, Krigets krav och den väpnade striden bör Sveriges strävan fortsatt vara att officeren definieras som en handlingskraftig chef i krig.

1.3 Syfte och frågeställning

Huvudsyftet med studien är att förklara i vilken utsträckning Sverige tar hänsyn till Krigets krav i den akademiska officersutbildningen för arméofficerare på taktisk nivå. Studiens bakgrund syftar till att beskriva hur svensk utrikes- och säkerhetspolitik påverkat utformningen av officersutbildningen. Denna beskrivning ligger även till grund för studiens teoriutveckling.

1.3.1 Forskningsfråga

1. I vilken utsträckning tar Sverige hänsyn till Krigets krav i den akademiserade grundläggande officersutbildningen för taktiska officerare inom Armén?

1.4 Tidigare forskning

Kungliga Krigsvetenskapsakademien (KKrVA) har bidragit till forskningen inom ämnet i form av artiklar och den numera avlidna före detta ledamoten Berndt Brehmer har författat boken – *Från yrke till profession – Vad akademiseringen av officersutbildningen syftar till*. Håkan Edström, även han ledamot inom KKrVA, kritiserar Brehmers bok hårt med det samlade omdömet att boken aldrig borde ha

²⁷ Nordlund, Peter, *Officersutbildning – i Sverige och internationellt*, FOI-R-3371, 2012, s. 24.

²⁸ Ibid, s. 24.

publicerats²⁹ och hänvisar till en tredje ledamot inom KKrVA, Peter Nordlund. Edström menar vidare att Nordlunds rapport bättre svarar på hur och varför än vad Brehmer gör, trots bokens titel. Till Brehmers försvar kan det tilläggas att hans bok publicerades 2011 och Nordlunds rapport dateras 2012. Mycket material publicerat av KKrVA och som är relevant för studien har gentemot dags dato en relativt hög ålder, men anses relevant och samtida med beslutet att akademisera officersutbildningen.

Carl Bergqvists självständiga arbete, *Den svenska försvarsreformens drivkrafter 1994-2004*, förklarar drivkrafterna bakom försvarsbesluten år 1996, 2000 och 2004. Bergqvist slår bl.a. fast att det funnits en hög politisk vilja att använda Försvarsmakten till internationella insatser under den analyserade perioden. Bergqvists studie används med fördel av läsare som avser fördjupa sig i de försvarsbeslut som varit aktuella parallellt med reformeringen av officersutbildningen.

Mikael Björkman har författat uppsatsen – *Akademisering av officersutbildningen – En lång och krokig väg?* Björkmans strävan har varit att finna bevekelsegrunder som förelåg beslutet att akademisera officersutbildningen i syfte att bidra till förståelse för beslutet. Björkman har utgått från hypotesen att långsiktiga politiska beslut fattas grundade på objektivitet och rationalitet. Uppsatsen visar att hypotesen delvis falsifierats men förklaringskraften i uppsatsen ifrågasätts av Björkman. Avslutningsvis uppmanar Björkman till fördjupade studier inom det svenska försvarspolitiska beslutsfattandets objektivitet och rationalitet.³⁰

Tim Holzapfel ligger bakom det självständiga arbetet – *Akademisering av officerare – Nyckeln till att utveckla ett yrke till profession?* Studien undersöker olika handlingsalternativ inom ramen för officersprofessionen och dess resultat kan bidra till utveckling av de akademiska och praktiska delarna i officersutbildningen. Holzapfel ställer även frågan: ”Behöver officerare olika grad av akademisering beroende var i karriären de befinner sig?”³¹ Analysen av frågan kan stödja denna studies frågeställning. Vidare avgränsar Holzapfel, i likhet med denna studie, sin studie till arméofficerare.

För att sammanfatta denna avdelning låter det sig skrivas att ämnet som denna studie avser behandla har analyserats vid ett flertal tillfälle från olika perspektiv på olika nivåer inom forskarsamhället. En stor mängd forskning har fokuserats på officersyrket som profession med paralleller till t.ex. läkare och advokater.³² I efterforskningarna i tidigare producerad forskning är det Björkman som har sökt svar på bevekelsegrunder som förelegat beslutet av en akademiserad officersutbildning med stöd av Nils Andréns teoretiska modell för säkerhetspolitisk analys³³, med ett beskrivande syfte för sin studie. Avslutningsvis har ingen tidigare forskning stått att finna som analyserat den akademiska officersutbildningen i relation till Krigets krav eller motsvarande.

²⁹ Edström, Håkan, ”Bok om akademiseringen borde inte ha getts ut”, *Kungl. Krigsvetenskapsakademiens Handlingar och Tidskrift*, Nr 3, 2012, s.170.

³⁰ Björkman, Mikael, *Akademisering av officersutbildningen – en lång och krokig väg?* s.40.

³¹ Holzapfel, Tim, *Akademisering av officerare – nyckeln till att utveckla ett yrke till profession?* 2016, s.10.

³² Ydén, Karl, ”Modern militär professionalism”, *Kungl. Krigsvetenskapsakademiens Handlingar och Tidskrift*, Nr 2, 2010, s.30.

³³ Björkman, Mikael, *Akademisering av officersutbildningen – en lång och krokig väg?* s.8.

1.5 Avgränsningar

Studien fokuserar på den grundläggande officersutbildningen för taktiska arméofficerare i Sverige i förhållande till Krigets krav. Officersutbildningens utformning påverkas av den politiska viljan och för att belysa studiens problemformulering samt styrka studiens teori dras paralleller tillbaka till år 1969.³⁴ Den politiska viljan påverkas i sin tur av omvärlden som för Försvarsmaktens räkning återspeglas i ett antal försvarsbeslut. Studiens omfattning medger inte att analysera de försvarsbeslut som är samtida med reformationen av officersutbildningen utan hänvisar till Carl Bergqvist självständiga arbete.³⁵ Bergqvists studie tydliggör hur den politiska viljan påverkat försvarsbesluten och Försvarsmakten under 1990-talets senare del och inledningen av 2000-talet, vilket anses samtida som reformationen av officersutbildningen.³⁶

Taktisk nivå avser förband i plutons, kompanis, samt bataljons storlek inom Armén då det är på dessa nivåer en nyexaminerad taktisk officer kan komma att tjänstgöra. Enhet av grupper storlek kommer att avgränsas från studien då dessa i stor utsträckning leds av specialistofficerare eller befäl. Studien kommer inte heller att avhandla specialistofficerarnas utbildning då denna inte kan anses som akademiserad utan snarare bedrivs som en yrkesutbildning.

Analysen kommer inte avhandla officerprogrammets fullständiga utbildning utan fokuseras mot den Verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) som bedrivs i Försvarsmaktens regi med tyngdpunkt på färdighet och förmåga. Analysen avgränsas vidare till att omfatta den krigsvetenskapliga och militärtekniska inriktningen.³⁷

1.6 Definitioner och begreppsanvändning

Akademisering är ett centralt begrepp för studien och dess innebörd skall läsas som utbildning som vilar på vetenskaplig grund och som leder till en akademisk titel. Utbildningen genomförs vid högskola eller universitet som lyder under Högskolelagen.³⁸

Officersutbildning innebär den grundläggande officersutbildningen, Officersprogrammet³⁹, då det är på denna nivå som akademiseringen har inneburit störst förändring av utbildningens karaktär.

Uppdragstaktik är Försvarsmaktens ledningsfilosofi och utgår per definition ur Krigets krav. Tillåter välutbildade chefer att agera i högre chefs anda med tilldelade resurser mot det uppsatta målet.⁴⁰

³⁴ SOU 2002:108, *Fred och säkerhet*.

³⁵ Bergqvist, Carl, *Den svenska försvarsreformens drivkrafter 1994-2004*, 2014.

³⁶ SOU 2003:43, *Ett reformerat skolsystem för Försvarsmakten*.

³⁷ Se 3.1.

³⁸ Svensk författningssamling 1992:1434, *Högskolelagen*, kapitel 1.

³⁹ <http://www.fhs.se/utbildning/det-har-kan-du-studera/officersprogrammet.html> Hämtdatum: 2018-04-12.

Interoperabilitet förklaras av Försvarmakten enligt följande: ”Förmåga att multinationellt kunna fungera effektivt tillsammans. Det skall kunna ske genom att tjänster utbyts mellan och utnyttjas av system, militära enheter, eller militära styrkor. Interoperabilitet uppnås genom en internationell standardiseringsprocess.”⁴¹

Manöverkrigföring enligt svensk modell ”... bygger på att effektivt påverka, splittra, avskära eller bekämpa en motståndare utifrån fyra växelverkande faktorer – tid, rum, förmåga och ledning.”⁴²

Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) utgör den mest praktiska delen av officersutbildningen och syftar till att studenten får uppleva realistiska situationer som är relevanta för det framtida yrket. Samtidigt skall studenten uppleva exempel på mer erfarna kollegor och lära sig av dessa. VFU kan beskrivas som det mer allmänt kända begreppet – praktik och förklaras utförligt i en statlig utredning angående lärarutbildning.⁴³

1.7 Disposition

Studien är indelad i tre delar: Inledning, huvuddel och avslutande del.

I studiens inledande del redogörs en sammanfattande bakgrund som leder fram till problemområdet som studien avser undersöka. Inledningen presenterar vidare tidigare forskning inom ämnet som anses relevant för studiens genomförande, syfte och frågeställning. Avslutningsvis beskrivs de avgränsningar som författaren avser ta hänsyn till och studiens centrala begrepp definieras samt utvecklas.

Huvuddelen kommer att inledas med en beskrivning av de olika teorier studien använder sig av för att beskriva officersutbildningens utveckling och även använder som grund för att utveckla en egen teori. Detta följs upp med ett kapitel ägnat åt den valda metoden där denna motiveras och kritiserar. Samma kapitel beskriver innehållet i det avgränsade materialet som studien behandlar och med hjälp av teorin analyserar. Huvuddelen innehåller även en förklaring av studiens operationalisering, samt källkritik. Avslutningsvis analyseras frågeställningen med stöd av operationaliseringen, dess resultat redovisas och återkopplas mot studiens frågeställning och syfte.

I studiens avslutande del förs diskussion avseende analysresultat där syftet är att tolka och förklara resultatet. Diskussionen strävar efter att knyta ihop frågor, metod och resultat som studien redovisat. Författaren kommer att i den avslutande delen även framföra egna reflektioner och ge förslag på fortsatt forskning inom eller nära det analyserade ämnet. Studien avslutas med att dess referenser redovisas.

⁴⁰ Försvarmakten, *Militärstrategisk doktrin*, 2016, s.67-68.

⁴¹ Andersson, Jonas m.fl., Förvarshögskolan, Rapport, FHS 1284/2009:04, 2009, s. 5.

⁴² Försvarmakten, *Militärstrategisk doktrin*, 2016, s.59 ff.

⁴³ SOU 1999:63, s.100 ff.

2 Teori

I detta kapitel redogörs tre teorier som beskriver och motiverar den svenska officersutbildningens utveckling efter Kalla kriget. Teorierna ligger även till grund för studiens utvecklade teori som bryts ner i en analysmodell som möjliggör analys av forskningsfrågan. Den utvecklade teorin benämns som Studiens valda teori och redovisar, utöver analysmodell, även teoretiska utgångspunkter för studien. Kapitlet avslutas med kritik mot de nyttjade teorierna.

2.1 Allisons analysmodeller

En av studiens teoretiska utgångspunkter hämtas ur Graham Allisons bok *Essence of Decision*⁴⁴ som söker förklara den politiska beslutscykeln under Kubakrisen 1962 utifrån tre olika teoretiska modeller: *The Rational Actor Model*, *Organizational Behavior Model* och *Governmental Politics Model*.

Boken publicerades första gången 1971. Efter att tidigare hemligstämplade uppgifter offentliggjorts och Allison tagit lärdom av studenter, kolleger och kritiker gavs en andra utgåva ut 1999. Den senare utgåvan författades tillsammans med Philip Zelikow som bl.a. tjänstgjort vid Harvard University och i Vita Huset.⁴⁵ Allison beskriver den andra upplagens, i likhet med den första, huvudsakliga struktur som en utveckling och beskrivning av tre konceptuella modeller eller teoretiska linser som analytikern kan använda för att förklara, förutse eller bedöma situationer.⁴⁶ Den senare upplagens tillämpning av analysmodellerna har även uppdaterats med modernare forskning samt dragna erfarenheter som kopplas mot respektive modell. Författarna har även försökt ta hänsyn till de samhällsförändringar som Kalla krigets slut och vad det moderna informationssamhället inneburit för politisk beslutsfattning.⁴⁷

Allison beskriver analysmodellerna som ett stöd för analytikern i att finna den information och de svar som söks samt att sökandet sker metodiskt i relevanta källor. Han påpekar även vikten av att leta efter och urskilja avgörande faktorer som kan förklara ett skeendes vägval och utfall.⁴⁸ Vidare poängterar Allison att analysmodellerna stödjer analytikern i problemformulering och efterforskning samt att de tre modellerna erbjuder olika förklaringar.⁴⁹

⁴⁴ Allison m.fl, *Essence of decision, Explaining the Cuban Missile Crisis, 2 Uppl.* 1999.

⁴⁵ Ibid, förord, s.viii

⁴⁶ Ibid, förord, s. viii-ix.

⁴⁷ Ibid, förord, s.ix.

⁴⁸ Allison m.fl, *Essence of decision, Explaining the Cuban Missile Crisis, 2 Uppl.* 1999, s.4.

⁴⁹ Allison m.fl, *Essence of decision, Explaining the Cuban Missile Crisis, 2 Uppl.* 1999, s. 379.

2.1.1 Modell I – The Rational Actor

”The actor chooses the alternative that best advances his interests.”⁵⁰ Fritt översatt så väljer aktören det alternativ som mest effektivt uppfyller dess intresse. Aktören i detta fall ses som staten vilken ställs inför en beslutssituation med ett definierat mål. Mål och syfte är en central del i analysen av rationell beslutsfattning och berättar vad aktören vill uppnå med det förestående beslutet. Utöver mål och syfte definierar Allison ytterligare tre variabler som den rationella efterforskaren har att förhålla sig till för att analysera fattade beslut. Nedan följer en mer ingående beskrivning av respektive variabel.⁵¹

- *Mål och syfte.* Vilket eller vilka mål vill aktören uppnå och vilka intressen tar man hänsyn till? Intressen ses som nytto- eller värdemaximering utifrån aktörens vilja och värderingar.
- *Alternativ.* Aktören måste välja mellan ett antal alternativa lösningar som förväntas uppnå samma mål. Alternativen presenteras för aktören som mäter dessa i förhållande till de uppsatta målen samt dess eventuella konsekvenser.
- *Konsekvenser.* Respektive alternativ innebär konsekvenser som aktören måste ta hänsyn till. Aktören fattar medvetna beslut som innebär att dess konsekvenser realiseras.
- *Val.* Aktörens rationella val innebär att det alternativ som väljs är genomtänkt och dess konsekvenser har rangordnats högst i förhållande till uppsatt mål och dess nytto- eller värdemaximering.

Dessa fyra variabler utgör kärnan i denna klassiska analysmodell. Utifrån de historiskt politiska omständigheterna som beskrivits i inledningen⁵² samt ovan beskrivna analysmodell utgår denna studie i antagandet att beslutet att införa den akademiska officersutbildningen är ett rationellt fattat beslut.

2.2 Van Creveld

En andra teoretisk utgångspunkt för studien kan beskrivas med hjälp av Martin van Crevelds bok *Fighting Power*. Van Creveld har producerat en jämförande studie mellan amerikanska och tyska förband under Andra världskriget där ambitionen varit att förklara varför de tyska förbanden i stor utsträckning varit betydligt mer effektiva.⁵³ Van Creveld söker förklaring i flertalet variabler såsom doktrin, organisation, utbildning och ledarskap (m.fl.) och en av hans viktigare slutsatser var att den tyska armén i alla lägen framställde sig själv som stridande

⁵⁰ Allison m.fl, *Essence of decision, Explaining the Cuban Missile Crisis, 2 Uppl.* 1999, s. 49.

⁵¹ Ibid, s. 18.

⁵² Se 1.1.1, 1.1.2, 1.1.3.

⁵³ Van Creveld, Martin L., *Fighting Power*, 1982, s.5.

organisation i syfte att höja förmågan till väpnad strid.⁵⁴ Van Crevelds studie visar att de tyska förbanden varit framgångsrika och i flertalet situationer besegrat en numerärt starkare fiende som slutligen besegrat dem genom numerär utnötning.⁵⁵

Vidare beskriver van Creveld att det finns tydliga likheter mellan de amerikanska och tyska doktrinära uttrycken men gör samtidigt klart den amerikanska doktrinen i, motsats till den tyska, tydligare framhäver planering och kontroll. Han visar även på att den amerikanska armén inte funnit det nödvändigt att agera lika effektivt som den tyska med hänsyn till dess numerära materiella överlägsenhet.⁵⁶

Avseende ledningsfilosofi pekar van Creveld på uppenbara skillnader mellan det tyska och amerikanska synsättet. Den tyska ledningen utgick i vad som kan likställas med dagens uppdragstaktik som bl.a. uppmuntrar underlydande chefer till initiativ och handlingsfrihet för att nå uppsatta mål. Den amerikanska ledningen utvecklade ingen liknande filosofi och ansåg denna vara svår att förstå. I motsats till uppdragstaktiken förespråkande man en mer systematiserad och detaljerad ledning.⁵⁷ Ovanstående sammanfattar väl likheterna mellan med det svenska och tyska systemtänkandet.

Sammanfattningsvis utgår denna studie i likhet med van Creveld - att de tyska förbanden varit bättre på att hantera Krigets krav och den väpnade striden på taktisk nivå vilket har lett till fler vinster. Denna del av studiens teori stödjer frågeställning och syfte då Sverige fortsatt hävdar att den väpnade striden är central för både Försvarmaktens- och den taktiska officerens förmåga.

2.3 Interdependens

Den tredje teorin som är relevant för studien skrivs interdependens. Inom liberalismen beskrivs global interdependens som staternas och människornas ömsesidiga beroende av varandra för utveckling, överlevnad och välbefinnande. Ekonomisk interdependens beskrivs konkret med hjälp av export och import där staten exporterar det som gynnar denna mest och importerar det som gynnar en andra stat i större utsträckning. Importen i sig gynnar även den importerande statens nationella intressen i form av försörjning eller egen exportindustri. Detta förhållande leder till att staternas ekonomi kan frodas i dagens globaliserade värld.

Avseende politisk makt trycker liberalismen på förhandling och kompromiss och framhäver i sammanhanget att stater sällan är ömsesidigt beroende av

⁵⁴ Van Creveld, Martin L., *Fighting Power*, 1982, s.165.

⁵⁵ Ibid, s.6.

⁵⁶ Ibid, s.32-33.

⁵⁷ Ibid, s.35-38.

varandra. Vidare anser liberalen världen vara ett plussummespel där möjligheter till ömsesidiga fördelar skapar goda förutsättningar för samarbete.⁵⁸

Institutionalism beskrivs inom liberalismen som bidragande till att realisera fördelarna inom samarbete som interdependens karaktäriseras av. Internationella institutioner kan fungera som kontrollorgan mellan parter i syfte att kontrollera efterlevnad i t.ex. ingångna avtal och de krav som parterna undertecknat. Eventuellt fusk eller andra genvägar som den ena eller andra parten kan åta sig i syfte att nå kortsiktiga fördelar för egen vinning, motverkas av internationella institutioner genom att agera paraplyorganisation som sammankopplar staternas behov och genom sin kontroll gör de lånsiktiga samarbetsvinsterna mer lönsamma än de eventuellt kortsiktigt lönsamma besluten. Teorin hävdar även att staten i fråga blir mindre benägen till avtalsbrott eller övrigt fusk om samarbetet stater i mellan förankras inom en internationell institution.

Inom ovan beskrivna teori kan tydliga paralleller dras till Sveriges agerande inom utrikes- och säkerhetspolitiken under 2000-talets första årtionde som ledde till den tidigare beskrivna transformationen av Försvarsmakten och i dess förlängning officersutbildningen. Solidaritetsförklaringen som deklarerades 2009 efter Sveriges undertecknande av Lissabonfördraget⁵⁹ innebar en drastisk förändring avseende svensk säkerhetspolitik men förklaras relativt enkelt med de vinster som samarbetet inom, i detta fall EU, medger. På senare tid har Sverige även ett officiellt etablerat samarbete med NATO i rollen som värdland som medger möjlighet att ge och ta emot stöd i kris och krig⁶⁰, men Sverige står fortsatt fast i sin militära alliansfrihet.

2.4 Studiens valda teori – Kriterier för Krigets krav

Det liberalistiska synsättet interdependens visar i kombination med rationella beslut att Sverige, avseende utrikes- och säkerhetspolitisk vilja, har agerat logiskt och rationellt utifrån omvärldens förändring. De möjligheter eller vinster som samarbete mellan stater i kombination med internationella institutioner inneburit har värderats i besluten. Vinsten innebär sannolikt kostnader eller eftergifter och för studien relevanta faktorer kan vinsterna i samarbete med andra aktörer ställas emot den egna krigföringsförmågan eller förmågan att hantera Krigets krav.

Studien har som teoretisk utgångspunkt att framgångar i krig på politisk-strategisk nivå grundas i framgångar på taktisk nivå. Framgångar som i sin tur är beroende av god tillämpning av manöverkrigföring, uppdragstaktik och i dess förlängning tänkande, initiativrika och handlingskraftiga chefer för de taktiska förbanden.⁶¹ Vidare utgångspunkt för studien är att Sverige medvetet har valt bort

⁵⁸ Gustavsson m.fl., *Internationella relationer*, 2009, s.58.

⁵⁹ Prop. 2007/08:168.

⁶⁰ Prop. 2015/16:152

⁶¹ Försvarsmakten, *Militärstrategisk doktrin*, 2016, s.57-63.

en bevisat mer effektiv krigföringsförmåga till förmån för politiska samarbeten och ekonomiska besparingar enligt det rationella beslutsfattandet.

Avslutningsvis utgår studien även ifrån att svensk militär alliansfrihet och politisk vilja i kombination med doktrinära uttryck starkt bidrar till förmågan att hantera Krigets krav och den väpnade striden bör vara avgörande för Sveriges försvar i händelse av krig. Tidigare nämnda avtal till trots kan nationen i värsta fall komma att stå ensam vid ett angrepp då eventuellt stödjande aktörer kommer att fatta beslut efter rådande situation och Sverige uttalat förväntar sig stöd men kan inte ta det för givet.⁶² Ovanstående sammantaget ger vid handen att den grundläggande officersutbildningen för taktiska officerare är vitalt för Sveriges försvar vid ett väpnat angrepp då det är dessa officerare som förväntas leda de lägre taktiska förbanden, hantera Krigets krav på nära håll och tillämpa uppdragstaktiken.

För att stödja operationaliseringen, svara på forskningsfrågan och leda studien mot dess huvudsyfte kommer analysen att hantera Krigets krav som beroende variabel. Krigets krav är beroende av fyra oberoende variabler: Vilja, Mod, Beslutsamhet, Uthållighet.⁶³ De fyra oberoende variablerna kommer att brytas ner i värdeord tillika indikatorer som kommer att stödja analysen av studiens empiri. Värdeorden hämtas ur ovanstående teoretiska utgångspunkt och sammanfattas med: Initiativ, Handlingskraft, Uppdragstaktik och Manöverkrigföring.

En djupare beskrivning av studiens operationalisering presenteras i avsnitt 3.2.

2.5 Kritik mot studiens teori

Allisons modell I förknippas i stor utsträckning med analys av staters agerande och beslutsfattande i utrikespolitiska sammanhang. Allison hävdar dock att samtliga tre analysmodeller kan användas i större omfattning och nämner bl.a. inomstatlig politik⁶⁴. Det som däremot kan ifrågasättas är vilka alternativ Sverige tagit ställning till i beslutsfattningen och vilka konsekvenser detta kan ha inneburit för Sverige och eventuellt Försvarmakten. Studiens omfattning medger tyvärr inte denna analys.

Martin van Crevelds studie är baserad på underlag som skapats under en tid där världen utkämpade ett långt och blodigt krig. Han gör gällande att den tyska armén var en fantastisk stridande organisation.⁶⁵ Den icke insatta kritiska granskaren kan sannolikt hävda att dess framgångar delvis grundats på ideologisk fanatism drivna av nazismen. Van Creveld förekommer denna kritik och påvisar

⁶² Prop. 2008/09:140, s.29.

⁶³ Försvarmakten, *Militärstrategisk doktrin*, 2016, s.45.

⁶⁴ Allison m.fl, *Essence of decision, Explaining the Cuban Missile Crisis, 2 Uppl.* 1999, s. 7.

⁶⁵ Van Creveld, Martin L., *Fighting Power*, 1982, s.163.

istället att den generella tyska soldaten slogs av helt andra anledningar såsom laganda och tron på den egna organisationen.⁶⁶

Den kritik avseende liberalismen som är relevant för studien uppfattar författaren vara generell och inte i negativ mening avgörande för studiens teoretiska utgångspunkter. Tvärtom kan kritiken stödja studiens teoretiska utgångspunkt då den hävdar att liberalismen är utopisk och ifrågasätter vad som händer med de gemensamma intressena när stater verkligen är hotade.⁶⁷ Detta kan ställas i relation till Sveriges förväntade stöd i samband med kris eller konflikt enligt tidigare beskriven Solidaritetsförklaring och studiens teoretiska syn på vad detta innebär för svenskt försvar samt officersutbildning.⁶⁸ Avslutningsvis säger viss kritik att beslut inom internationella institutioner vid tillfällen hamnar på kollisionskurs mellan liberalismen och realismen. Då studiens syfte och frågeställning ej avser beslutsfattning inom internationella institutioner blir denna kritik irrelevant för studien.⁶⁹

⁶⁶ Van Creveld, Martin L., *Fighting Power*, 1982, s. 163-164.

⁶⁷ <http://www.slideshare.net/mobile/JanneJJI/internationella-relationer-teoretiska-perspektiv>

Hämtdatum: 2018-04-24.

⁶⁸ Se avsnitt 2.4.

⁶⁹ <http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/internationell-sakerhet/Det-internationella-systemet/>

Hämtdatum: 2018-04-24.

3 Metod

Inledningsvis har författaren fokuserat arbetet på att kontrollera problemformuleringen mot den inomvetenskapliga och samhällseliga relevansen. I dessa efterforskningar har underlag framkommit som stödjer studiens relevans i båda perspektiven.⁷⁰ Därefter har teorin utvecklats med stöd av tre vetenskapligt vedertagna teorier. Teoriutvecklingen avslutas med en kritisk granskning av den valda teorin. Teorin har sedan operationaliserats i en analysmodell som applicerats på studiens empiriska underlag. Efterföljande analys syftar till att förklara i vilken utsträckning de oberoende variablerna finns representerade i det empiriska underlaget och således undersöka omfattningen på sambandet mellan de oberoende- och beroende variabeln. Avslutningsvis förs en diskussion med återkoppling till forskningsfrågan och studiens syfte. Som en sista åtgärd har studien som helhet kritiskt granskats.

3.1 Studiens metod

Studien genomförs med en kvalitativ ansats där den av studien utvecklade teoretiska analysmodellen appliceras på det valda källmaterialet. Studien är av teoriutvecklande karaktär som strävar efter att finna förklaringsfaktorer till forskningsfrågan genom textanalys. För att studien skall kunna svara på forskningsfrågan används indikatorer som stöd för att söka närvaro av de oberoende variablerna i empirin. Det analyserade fallet utgör den beroende variabeln och de oberoende variablerna hämtas ur den utvecklade teorin. Analysen påvisar i vilken utsträckning de oberoende variablerna finns representerade och kan således svara på forskningsfrågan.

Författaren har medvetet strävat efter att förhålla sig med ett öppet synsätt under studiens genomförande då syftet med studien inte är att bestyrka teorin.⁷¹ Valet av metod och teoriutvecklande karaktär styrks då värdet och omfattning på förekomst av de oberoende variablerna, i empirin, utgör analysen i studien.⁷²

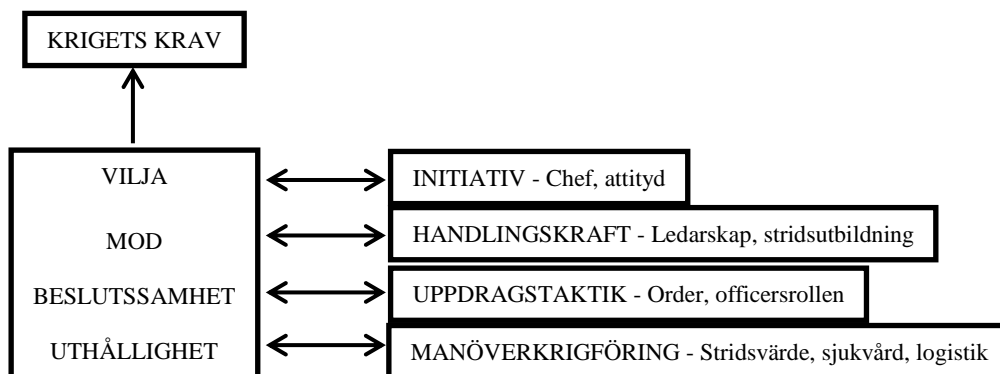
En alternativ metod för att skapa underlag till studiens analys hade varit att genomföra intervjuer grundade på forskningsfrågan. Målgruppen skulle kunna utgöras av flera aktörer med insyn i officersutbildningen, vilken produkt denna skapar och vad nyblivna officerare faktiskt kan uträtta efter genomförd utbildning. Studiens omfattning i tid i kombination med risken för subjektiva bedömningar eller åsikter medger inte denna lösning.

⁷⁰ Se 1.4

⁷¹ Esaiasson, Peter m.fl., *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 2017, s. 113.

⁷² *Ibid*, s. 114.

3.2 Operationalisering

Ovanstående schematiska skiss visar studiens applicering av den teoretiska analysmodellen där Krigets krav utgör den beroende variabeln som påverkas av fyra oberoende variabler. Respektive oberoende variabel har brutits ner till värdeord hämtade ur studiens utvecklade teori. Värdeorden definieras ytterligare i syfte att utgöra indikatorer i analysen av studiens empiriska underlag.

3.3 Studiens material

Analysen inleds av FM:s förmågekrav på officerare i syfte att belysa vilken produkt FM beställer och förväntar sig få efter genomförd utbildning. För att säkerställa validitet, svara på forskningsfrågan och uppnå syftet kommer analysen att fokusera på målsättningsdokument och utbildningsplaner från Förvarshögskolan. Då studien söker svar på i vilken utsträckning officersutbildningen tillgododrar den nyblivna officerens kunskap om och förmåga att hantera Krigets krav, analyseras den mest praktiska delen – Verksamhetsförlagd utbildning (VFU). Nedan följer en beskrivning av respektive underlag som studien avser analysera. Avseende material bakom studiens teori hänvisas läsaren till kapitel två.

***Krav på förmågor för officerare*^{73/74}**

Huvuddokumentet har producerats i syfte att säkerställa att individer som utbildas mot och senare bestrider befattningar inom Förvarsmakten kan lösa sina arbetsuppgifter. Ett ytterligare syfte har varit att utgöra grund för framtagande av utbildningsplaner för officersutbildning. Med andra ord så beskriver dokumentet vilken produkt Förvarsmakten förväntar sig av Förvarshögskolan. Dokumentet

⁷³ Förvarsmakten, Högkvarteret, 2005-03-22, Beteckning 19 100:655 74, *Krav på förmågor för officerare – förhandsutgåva*.

⁷⁴ Förvarsmakten, 2017-06-21, *Bilaga 1 till Krav på förmågor för officerare – förhandsutgåva*.

skiljer på specifika och generella krav och innehåller 37 st. bilagor som var för sig definierar krav på förmågor inom viss befattning eller inriktning för officeren.

Huvuddokumentet i sin helhet med tillhörande bilagor⁷⁵ är relevant för studien att analysera i syfte att påvisa eller avfärda skillnad i mängden förekomst av de oberoende variablerna vid två huvudaktörer inom officersutbildningen. Resultatet av detta kan i sin tur understödja studiens diskussion, reflektion och således svara mer utförligt på forskningsfrågan.

Lokal examensordning för Försvårshögskolan⁷⁶

Beskriver Försvårshögskolans bestämmelser och målsättningar för examina på grund- och avancerad nivå. Relevant för studien är beskrivningen av målsättningar och förmåga för yrkesexamina på grundnivå – officersexamen.

Utbildningsplan officersprogrammet Krigsvetenskap⁷⁷

Beskriver omfattning, mål och syfte för studerande inom ämnet.

Utbildningsplan officersprogrammet Militärteknik⁷⁸

Beskriver omfattning, mål och syfte för studerande inom ämnet.

Verksamhetsförlagd utbildning inom Officersprogrammet⁷⁹

Författaren av rapporten med ovanstående rubrik har fått i uppgift av rektorn på Försvårshögskolan utreda den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) inom Officersprogrammet (OP). Rapporten har kritiskt granskat VFU som idag bedrivs med ett genomgående syfte att bidra till fortsatt utveckling av utbildningens kvalitet. VFU bedrivs vid Försvårsmaktens skolor och centra och anges som en funktionsinriktad utbildning med tyngdpunkt på färdighet och förmåga. Vidare beskrivs VFU som ett skede i utbildningen där studenten skall utsättas för realistiska situationer som yrkesutövningen kan innebära och som inte kan beskrivas i den teoretiska utbildningen. Utifrån ovanstående definition anses rapporten väl lämpad för analys i denna studie utifrån frågeställning och syfte.

Rapporten anses inneha en hög grad av reliabilitet då den tar hänsyn till flera olika perspektiv genom analys av dokument, intervjuer, studiebesök vid Försvårsmaktens förband och skolor och inte minst samtal med nyexaminerade officerare.

⁷⁵ Försvårsmakten, 2017-06-21, *Bilaga 1 till Krav på förmågor för officerare – förhandsutgåva, Bilaga 3 Krav på förmågor för officerare inom Markstrid.*

⁷⁶ Försvårshögskolan, 2018-03-15, *Lokal examensordning för Försvårshögskolan, Bilaga 1 till Ö 170/2018.*

⁷⁷ Försvårshögskolan, 2017-09-06, *Utbildningsplan- officersprogrammet med krigsvetenskaplig inriktning.*

⁷⁸ Försvårshögskolan, 2017-09-06, *Utbildningsplan- officersprogrammet med militärteknisk inriktning.*

⁷⁹ Försvårshögskolan, 2017-06-21. Haikola, Lars, *Verksamhetsförlagd utbildning inom Officersprogrammet, rapport.*

Fortsättningskurser Krigsvetenskap

VFU innehåller ett antal fortsättningskurser som är relevanta för studiens analys. Studien fokuserar på fortsättningskurser för studerande inom Krigsvetenskap och dessa utgörs av fem stycken kurser:

- Fortsättningskurs (FSK) *Krigsvetenskap taktik*.⁸⁰
- FSK *Krigsvetenskap Ledning skyttepluton*.⁸¹
- FSK *Militärteknik tekniska systems militära tillämpning, krigsvetenskaplig inriktning*.⁸²
- FSK *Militärteknik förutsättningar för verksamhet med skarp ammunition*.⁸³
- FSK *Ledarskap i utbildning och truppföring*.⁸⁴

3.4 Källkritik

Studiens källmaterial utgörs av offentliga handlingar från Försvarmakten och Förvarshögskolan. Därtill följer en rapport som är beställd av Förvarshögskolan.

Avseende de offentliga handlingar i form av målsättningsdokument och kravprofiler för officerare anser författaren det finnas hög grad av reliabilitet. Det finns inget som talar för att ifrågasätta handlingarnas äkthet, oberoende, samtidighet eller tendens.⁸⁵ Rapporten som analyseras i studien är beställd av Förvarshögskolans rektor och granskar VFU inom Officersprogrammet. Rapporten uppfattas som kritiskt granskande av nuvarande VFU och dess resultat skall bidra till att utveckla reformen av VFU. Med hänsyn till rapportens syfte och resultat anses den vara oberoende i förhållande till uppdragsgivaren som är tillika ansvarig för officersutbildningen.

⁸⁰ Förvarshögskolan, 2015-06-11, *Fortsättningskurs Krigsvetenskap, Marktaktik tillämpning*.

⁸¹ Förvarshögskolan, 2017-02-28, *Fortsättningskurs Krigsvetenskap, Ledning skyttepluton*.

⁸² Förvarshögskolan, 2017-11-14, *Fortsättningskurs Militärteknik, Tekniska systems militära tillämpning för krigsvetenskaplig inriktning*.

⁸³ Förvarshögskolan, 2015-06-11, *Fortsättningskurs Militärteknik, förutsättningar för verksamhet med skarp ammunition*.

⁸⁴ Förvarshögskolan, 2017-02-28, *Fortsättningskurs Ledarskap i utbildning och truppföring*.

⁸⁵ Esaiasson, Peter m.fl., *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 2017, s. 288.

4 Analys

I detta kapitel verkställs analysen mot ovan beskrivna empiriska material med stöd av studiens teoretiska operationalisering.⁸⁶ Respektive del av materialet analyseras och redovisas sammanställt nedan. Sist i kapitlet redovisas resultatet sammanvägt utifrån samtliga analyserade delar.

4.1 Analys

Analysen syftar till att finna i vilken utsträckning de oberoende variablerna, genom applicering av indikatorer och värdeord, finns representerade i empirin och därigenom svara på forskningsfrågan och uppfylla syftet med studien. Förekomst av de oberoende variablerna påvisar även i vilken omfattning det går att utläsa ett samband mellan officerutbildningen och Krigets krav. Särskild vikt i analysen kommer att läggas på kontroll av uppsatta mål och definierade syften för officersutbildningen.

4.1.1 Krav på förmågor för officerare

Dokumentet skiljer på generella och specifika krav för officerare där bilaga 1 beskriver de generella kraven för officerare på olika nivåer. Både huvuddokumentet och bilagan genomsyras av studiens beskrivning av Krigets krav och innehåller ett antal direkta träffar på de oberoende variablerna, t.ex. ”mod” och ”vilja”.⁸⁷ Avslutningsvis fastställer FM att: ”*Honnörsorden i uppdragstaktiken ska vara rättesnöre för officerare såväl i vardag som i insats.*”⁸⁸ Sammanfattningsvis visar dokumenten att Försvarmakten beställer officerare med förmåga att hantera Krigets krav som genomgått utbildning med vetenskaplig grund i syfte att utveckla förmågan till initiativ och vilja att fatta självständiga beslut i svåra situationer.⁸⁹

⁸⁶ Se 3.2

⁸⁷ Försvarmakten, Högkvarteret, 2005-03-22, Beteckning 19 100:655 74, *Krav på förmågor för officerare – förhandsutgåva*, s. 4 - 6.

⁸⁸ Ibid s. 8.

⁸⁹ Försvarmakten, Högkvarteret, 2005-03-22, Beteckning 19 100:655 74, *Krav på förmågor för officerare – förhandsutgåva*, s. 7.

4.1.2 Lokal examensordning för Försvarshögskolan

Avseende målsättning för officersexamen skiljer dokumentet på kunskap och förståelse samt färdighet och förmåga. Ytterligare kriterier för officersexamen rubriceras: ”*Värderingsförmåga och förhållningssätt.*”⁹⁰ De beskrivna målsättningarna tolkas som breda, övergripande utan tydlig spets mot studiens indikatorer. Både inom ramen för kunskap och förmåga går det däremot utläsa att officeren förväntas inneha kunskap och tillämpa densamma för att leda personal i olika situationer, uppgifter och militära operationer. Det övergripande målet för officersexamen anges som att: ”*För officersexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som officer.*”⁹¹ Oundvikligen tolkar författaren ovanstående som att studenten utbildas till att vara chef för ett militärt förband vilket ställer krav på ledarskap och inställning – attityd. Genomgående för målsättningar i dokumentet är att studenten skall ”*visa kunskap*” och ”*visa förmåga*”.⁹²

Dokumentet redovisar även målsättningar för högskoleexamen, kandidatexamen, magister-, och masterexamen utifrån samma definition på målsättningar som vid officersexamen. Det framgår tydligt att en officersexamen innebär mer omfattande krav avseende *färdighet* och *förmåga* än vad övriga examen kräver. Målsättningarna uppfattas däremot som vaga i förhållande till vilka faktiska krav på studenten de innebär. T.ex. så definieras det under *Kunskap och förståelse* att studenten skall: ”*visa sådant brett kunnande i militära ämnen som krävs för att i en ledande befattning ansvara för personal och materiel i militära operationer.*”⁹³ I relation till ovanstående citat skall studenten, under målsättningsrubricering: *Färdighet och förmåga*, ”*visa förmåga att tillämpa sitt kunnande för att hantera olika situationer, företeelser och frågeställningar utifrån uppgiftens, individens och gruppens behov.*”⁹⁴ Ovanstående beskrivning mellan *kunskap* och *förmåga* visar på en skillnad i ambition mellan teoretiskt kunnande och förmåga att utöva kunnandet praktiskt.

Sammanfattningsvis innehåller Försvarshögskolan examensordning för officersexamen en mycket låg grad av förankring gentemot studiens analysverktyg. För att utläsa ett sammanhang i målsättningar med officersexamen och studiens indikatorer krävs förståelse och tolkning av innebörden. Författaren anser att de tydligaste spåren mot Krigets krav kan utläsas mot värdeordet *officersrollen* i den mån att den blivande officeren värderas mot *Värderingsförmåga och förhållningssätt* i betydligt större utsträckning än vad övriga examinerade vid Försvarshögskolan blir.⁹⁵

⁹⁰ Försvarshögskolan, 2018-03-15, *Lokal examensordning för Försvarshögskolan*, Bilaga 1 till Ö 170/2018, s. 11.

⁹¹ Ibid s.10.

⁹² Försvarshögskolan, 2018-03-15, *Lokal examensordning för Försvarshögskolan*, Bilaga 1 till Ö 170/2018, s.10-11.

⁹³ Ibid s.10.

⁹⁴ Ibid s.10.

⁹⁵ Försvarshögskolan, 2018-03-15, *Lokal examensordning för Försvarshögskolan*, Bilaga 1 till Ö 170/2018, s. 11.

4.1.3 Utbildningsplan officersprogrammet Krigsvetenskap

Dokumentet inleder med att förklara att grunden för det militära försvaret är förmågan till väpnad strid och att detta är utgångspunkten för utbildning av officerare.⁹⁶ Utbildningen beskrivs vara uppbyggd i tre huvudsakliga skeden där innehållet som är relevant för denna studie i huvudsak hänvisas till två terminer av VFU. Studenten förväntas succesivt utveckla sin syn på chefskap och ledarskap under studietiden. *Chef* och *ledarskap* utgör indikatorer för studien men kan inte utläsas i direkt sammanhang med Krigets krav utan övergripande för *officersrollen*.⁹⁷ Detta sammanhang anses rimligt med hänsyn tagen till den ovan beskrivna utgångspunkten för officersutbildningen.

I dokumentets syfte framgår det att officeren ska ha förmåga att utöva sina yrkesfärdigheter i samband med bl.a. krig. Programmets examensmål hänvisas till i ovan analyserade examensordningen där de övergripande målsättningarna har beskrivits.

Sammantaget säger utbildningsplanen att de ingående kurserna skall ge studenten ett brett kunnande i militära ämnen som krävs för att kunna leda militära förband på lägre nivå under komplexa förhållanden. Vidare anges att studier i de olika ämnena som ingår i programmet skapar förutsättningar för att nå examensmålsättningarna.

4.1.4 Utbildningsplan officersprogrammet Militärteknik

Målsättningar och syften som styr den militärtekniska inriktningen är i hög utsträckning identiska med den krigsvetenskapliga. Militärteknik beskrivs som användning av teknik för militära syften och hur tekniken kan användas för att lösa militära problem. Inte revolutionerande så skiljs den krigsvetenskapliga- och militärtekniska utbildningsplanen åt avseende fördjupad kunskap angående hur militär verksamhet påverkar och påverkas av teknik och teknikutveckling.⁹⁸

Även inom den militärtekniska inriktningen finns få spår som leder mot studiens indikatorer men det går att utläsa samma innehåll som den krigsvetenskapliga avseende studentens förmåga att leda förband på lägre nivåer under komplexa förhållanden. Angående färdighet och förmåga hänvisas den militärtekniska studenten till den VFU som bedrivs under två terminer vid Försvarmaktens tekniska skola.

4.1.5 Verksamhetsförlagd utbildning inom Officersprogrammet

Efter analys av rapporten visar den sig delvis inte uppfylla förväntad effekt för studien då den i stor utsträckning ger förslag på utveckling av VFU:n i framtiden. Delar av rapporten kommer således att avgränsas från analysen som fokuseras

⁹⁶ Försvvarshögskolan, 2017-09-06, *Utbildningsplan- officersprogrammet med krigsvetenskaplig inriktning*, s. 1.

⁹⁷ Ibid s.1.

⁹⁸ Försvvarshögskolan, 2017-09-06, *Utbildningsplan- officersprogrammet med militärteknisk inriktning*, s 1.

mot två kapitel.^{99, 100} Rapporten beskriver väl syfte med Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) i ett bredare perspektiv men innehållet som är relevant för studien härleds till ovanstående kapitelval och målsättningsdokument för Officersprogrammets VFU.

Analysen ger inte några direkta träffar mot studiens indikatorer men styrker att VFU skall utgöra grund för studentens tillämpning av erhållna kunskaper och att VFU inom officersprogrammet är-, i förhållande till andra utbildningar, omfattande med 52,5 högskolepoäng. Rapporten säger även att omfattningen på antal dagar som studenten får möjlighet att praktiskt tillämpa trupputbildning och truppföring¹⁰¹ i genomsnitt utgörs av 23,5 dagar under två terminer. Avslutningsvis ifrågasätter rapporten omfattningen på det praktiska utövandet i förhållande till mängd teoretisk utbildning under VFU och att denna genomförs vid FM:s skolor, inte på den blivande arbetsplatsen.

4.1.6 Fortsättningskurser Krigsvetenskap

Kurserna kommer att analyseras som helhet i syfte att göra innehållet gripbart för läsaren. Analysen påvisar ett flertal träffar mot studiens indikatorer och oberoende variabler. Det förekommer tydligt att fortsättningskurserna förväntas ge studenten verktyg att hantera Krigets krav, då det i dessa dokument går att utläsa begrepp såsom ge order, beslutsfattning och uppdragstaktik. Inom fortsättningskurserna får studenten även bekanta sig med stridsutbildning med skarp ammunition och hantera lägre förband i ledande befattning.

Ett av dokumenten sticker ut i bemärkelsen tydlighet i målsättning då det klargör att studenten skall ha färdighet och förmåga att leda pluton efter genomförd utbildning.¹⁰² De analyserade kurserna visar även på innehåll och målsättningar som leder till högre förståelse för systemtänkande då studenten skall få förståelse för hur funktioner kombineras. Avslutningsvis beskrivs även att studenten skall analysera, fatta beslut och ge order under tidspress och osäkerhet.¹⁰³

4.2 Resultat

Analysen påvisar att svensk officersutbildningen i stor utsträckning försöker ta hänsyn till Krigets krav. Försvarmakten uttrycker tydligt en vilja att dess officerare skall kunna fungera i väpnad strid och författaren anser att det finns spårbarhet mellan Försvarmaktens vilja och Förvarshögskolans teoretiska utformning av utbildningen.

⁹⁹ Kapitel 2, *Den svenska officersutbildningen och Försvarmaktens karriärssystem*.

¹⁰⁰ Kapitel 14, *VFU i officersutbildningen*.

¹⁰¹ Leda förband.

¹⁰² Förvarshögskolan, 2017-02-28, *Fortsättningskurs Krigsvetenskap, Ledning skyttepluton*, s. 2.

¹⁰³ Förvarshögskolan, 2015-06-11, *Fortsättningskurs Krigsvetenskap, Marktaktik tillämpning*, s. 1.

Sett ur studiens teoretiska analysmodell är det *Beslutssamhet* och *Mod* som är mest representerade i det analyserade underlaget. Orden i sig är sällsynta men deras innebörd, med hjälp av studiens indikatorer, går att utläsa i flera sammanhang i de olika dokumenten. I synnerhet är *officersrollen* representerat i sammanhanget att målsättningarna definierar ”*Värderingsförmåga och Förhållningssätt.*”¹⁰⁴

Således är *Vilja* och *Uthållighet* de minst representerade variablerna i analysunderlaget. Trots detta är det genomgående tydligt att studenten skall utbildas till att vara *chef* för ett militärt förband.

Frånvaron av studiens oberoende variabler i det analyserade underlaget är slående och oväntat sett ur studiens teoretiska utgångspunkt och Försvarsmaktens egen beskrivning att militär utbildning ska utformas med dessa som ledstjärnor.¹⁰⁵ Som beskrivet ovan går det att i olika sammanhang utläsa innebörd av studiens indikatorer och således oberoende variabler i den analyserade texten, men det kräver viss tolkning och förståelse från läsarens håll.

Sammanfattningsvis anser författaren forskningsfrågan vara besvarad i den mån att officersutbildningen i stor utsträckning tar hänsyn till Krigets krav – åtminstone i teoretisk mening. Målsättningarna definierar *kunnande* i stor och tydlig omfattning i teoretiska sammanhang. De praktiska delarna av utbildningen skall ge studenten rätt verktyg och *förmåga* att fungera i rollen som chef för ett militärt förband på taktisk nivå, men tiden för träning och tillämpning av teoretiska kunskaper är mycket begränsad.

Officersutbildningens målsättningar avseende *förmåga* och *färdighet* härleds i stor utsträckning till VFU. Analysen visar att den VFU officerstuderande genomför innehåller en stor portion teoretisk utbildning vilket mottalar syftet med VFU. Studiens syfte och frågeställning omfattar inte att redovisa faktorer till varför Försvarsmakten väljer att använda VFU till teoretiska studier. Vidare genomförs VFU inom officersutbildningen vid Försvarsmaktens skolor och inte på den blivande arbetsplatsen vilket inte bäddar för erfarenhet av den kommande verkligheten för den blivande officeren.

¹⁰⁴ Se 4.1.2

¹⁰⁵ Se 1.1

5 Avslutning

I detta kapitel avslutas studien med en sammanvägd diskussion som återkopplar resultatet av analysen till syfte, problemområde och teori. Författaren för även fram reflektioner i form av synpunkter och frågeställningar som uppkommit under studiens genomförande. Kapitlet avslutas med förslag på fortsatt forskning inom eller nära det analyserade ämnet.

5.1 Diskussion och reflektion

Huvudsyftet med studien har varit att förklara i vilken utsträckning svensk officersutbildningen tar hänsyn till Krigets krav genom en kvalitativ textanalys sett ur en för studien specialsydd analysmodell. Studiens bakgrund beskriver även hur officersutbildningen har förändrats efter Kalla krigets slut. Bakgrundsbeskrivningen knyts även an till studiens utvecklade teori. Problemområdet bakom frågeställning och syfte kan sammanfattas med antagandet att officersstudenten inte får rätt förutsättningar att utöva yrkets mest komplexa innebörd, att leda förband i väpnad strid. Studiens forskningsfråga besvaras i analysen men det uppstår även underlag för diskussion, utveckling och reflektion.

Studien har avgränsats till att omfatta arméofficerare och analysen har avhandlat den krigsvetenskapliga- och militärtekniska inriktningen. Den viktigaste slutsatsen för studien förklaras med den påvisade obalansen mellan teoretisk kunskap och praktisk förmåga efter slutförd utbildning som går att utläsa ur studiens material.

Det framgår tydligt att FM beställer officerare som är utbildade enligt Krigets krav. Författaren ställer sig dock frågande till om man avser teoretiska krigare på taktisk nivå? Oavsett inriktning inom Armén bör det vara relevant att förbanden förses med officerare som kan fungera i sin krigsbefattning efter avslutad utbildning. I detta sammanhang är det värt att nämna att Försvvarshögskolan idag bedömer sökande lämpliga eller inte lämpliga för att genomgå officersutbildningen. Som studien beskrivit i bakgrundsdelens hanterades detta tidigare av FM:s förband där den blivande officeren typiskt genomfört sin militära grundutbildning på någon form av chefsbefattning där denna utbildats, provats och granskats innan en möjlig officersutbildning genomfördes.

De teoretiska delarna av officersutbildningen är dominerande och ambitionen med de generella målsättningarna kan ifrågasättas då författaren anser dem vara vagt formulerade.¹⁰⁶ Det får däremot anses tydligt att den nyexaminerade

¹⁰⁶ Se 4.1.2

officeren skall ha förmåga att leda pluton efter genomförd utbildning vilket väl sammanfaller med studiens teoretiska utgångspunkt. Med hänsyn till ovan beskrivna omfattning i tid för studenten att prova och omsätta sina teoretiska kunskaper till handling i kombination med vaga målsättningar, gör det svårt att värdera vilken faktisk kompetens den nyexaminerade officeren har efter utbildningen.¹⁰⁷ Med andra ord anser författaren det vara tydligt att studenten tillgodogörs ett gott teoretiskt kunnande, men förmågan att omsätta kunnandet till handling omhändertas inte i tillräckligt stor utsträckning under utbildningstiden.

Den i problemområdet beskrivna utvecklingstrappan kvarstår som väsentlig för officerens utveckling inom utövandet av yrkets hantverk – att leda militära förband i strid. Analysresultatet visar att studenten inte kan anses vara en färdig produkt som har tillräcklig förmåga att leda förband efter genomförd utbildning utan måste förädlas genom mer träning som anställd. Läsare med insikt i Försvarsmaktens förbands möjlighet att handleda och utveckla dagens yngre officerare i kombination med övrig arbetsbelastning och organisatoriska struktur, inser utmaningen i detta. Försvarsmakten beskriver fortfarande behovet av handlingskraftiga chefer som kan ansvara för personal och materiel i militära operationer. En fråga som väcks till liv efter genomförd analys är vilken typ av chefer som Försvarsmakten kommer att få med dagens utbildningsmodell?

Med hänsyn till en starkt reducerad utvecklingstrappa både innan och under officersutbildningen, i kombination med en högre grad teoretisk utbildning, kan detta innebära chefer med högt kunnande men låg förmåga att utöva chefs- och ledarskap. Efterhand som dagens yngre officerare avancerar i karriären finns risken att de en dag fattar beslut utan att inse omfattning och konsekvens då man saknar förståelse och erfarenhet.

Avslutningsvis kan studiens analyserade resultat eventuellt härledas till vinster och eftergifter som beskrivs i teorikapitlet. Studien har inte sökt eller funnit bevis på att Sverige uttalat har gjort eftergifter gällande den egna krigföringsförmågan till förmån för vinster i samarbete med andra nationer, men det är inte orimligt att officerens faktiskt minskade förmåga att hantera Krigets krav är en konsekvens av kompromisser. Eventuellt har Sverige nöjt sig med att teoretiskt utbilda sina officerare med förhoppning om att urvalet till officersutbildningen levererar individer med goda personliga förutsättningar att hantera och leda förband under svåra förhållanden. Då författaren uppfattar att de utvalda individerna inte praktiskt provas mot Krigets krav under sin utbildning får framtiden visa utfallet.

5.2 Fortsatt forskning

Analysen visar att officersutbildningen väl omhändertar Krigets krav i teoretisk mening men det framkommer även nya frågeställningar som studiens omfattning inte medger besvara. En analys av vad FM:s återgång till nationellt fokus kan innebära för officersutbildningen hade varit intressant att företa sig. Då det finns tydliga teoretiska belägg som styrker dagens form av svensk officersutbildning

¹⁰⁷ Se 4.1.5

utifrån omvärldens krav och den politiska viljan under 2000-talets början,¹⁰⁸ kan det vara så att utbildningen på nytt behöver ses över, hur skulle den kunna utformas och med vilka motiv?

En analys av specialistofficersutbildningen utifrån Krigets krav hade varit mycket intressant att läsa. Det kan vara så att specialistofficerarna är Arméns krigare i den bemärkelsen att de ska stå för erfarenheten och förmågan att utöva effektivt ledarskap. Författaren har eftersökt en sammanfattad utredning om specialistofficersutbildningen utan framgång.

Denna studie har genomförts som en kvalitativ textanalys med målsättningsdokument samt en rapport som empiriskt material och därigenom kommit fram till resultat och slutsatser. För att ytterligare analysera forskningsfrågan mot studiens teori skulle det vara intressant att studera det verkliga utfallet och genomförandet av den praktiska utbildningen inom officersprogrammet. Det är ett rimligt antagande att de officerare som utbildar sina framtida kollegor planerar och genomför utbildningen med uppdragstaktiken som ledstjärna och däri bryter ner de övergripande målsättningarna till krav och delmål. Sannolikt ställer erfarna officerare i läraryrollen högre krav och tydligare mål än vad som går att utläsa i de analyserade dokumenten och eventuellt ger den faktiska utbildningen ett annat resultat.

¹⁰⁸ Se 2.4

6 Referensförteckning

6.1 Litteratur

- Allison, Graham, Zelikov, Philip, 1999 [1971]. *Essence of decision, Explaining the Cuban Missile Crisis*, New York: Longman.
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann, Wängnerud, Lena, 2017, *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad. 5:e Upplagan*, Stockholm, Wolters Kluwer.
- Gustavsson, Jakob, Tallberg, Jonas, 2009 [2006], *Internationella relationer*, Studentlitteratur AB Lund, Polen: Pozkal.
- Van Creveld, Martin L., 1982, *Fighting Power*. Westport: Greenwood Publishing Group, Inc.
- Widén, Jerker, Ångström, Jan, 2005. *Militärteorins grunder*, Försvarmakten, Stockholm: FMLOG ServE Sthlm CT & D

6.2 Rapporter, artiklar och andra källor

- Andersson, Jonas, Bennhult, Jesper, Johannesson, Elsa, Norsell, Martin, Nylund, Jesper, Thörn, Janina, 2009, *Interoperabilitet*, Förvarshögskolan, Rapport, FHS 1284/2009:04.
- Bergqvist, Carl, 2014, *Den svenska försvarsreformationens drivkrafter 1994-2004*, (FHS beteckning saknas) Självständigt arbete, Stockholm, Förvarshögskolan (FHS), Högre Stabsutbildning (HSU).
- Björkman, Mikael, 2008, *Akademisering av officersutbildningen – En lång och krokig väg?* (FHS beteckning saknas), Självständigt arbete, Stockholm, Förvarshögskolan (FHS), Chefsprogrammet (ChP).
- Holzappel, Tim, 2016, *Akademisering av officerare – nyckeln till att utveckla ett yrke till profession?* (FHS beteckning saknas) Självständigt arbete 15 hp., Stockholm, Förvarshögskolan (FHS), Högre Stabsutbildning (HSU).
- Förvarshögskolan, 2018-03-15, *Lokal examensordning för Förvarshögskolan*, Bilaga 1 till Ö 170/2018.
- Förvarshögskolan, 2017-11-14, *Fortsättningskurs Militärteknik, Tekniska systems militära tillämpning för krigsvetenskaplig inriktning*.

- Försvarshögskolan, 2017-09-06, *Utbildningsplan- officersprogrammet med krigsvetenskaplig inriktning.*
- Försvarshögskolan, 2017-09-06, *Utbildningsplan- officersprogrammet med militärteknisk inriktning.*
- Försvarshögskolan, 2017-06-21. Haikola, Lars, *Verksamhetsförlagd utbildning inom Officersprogrammet*, rapport.
- Försvarshögskolan, 2017-02-28, *Fortsättningskurs Krigsvetenskap, Ledning skyttepluton.*
- Försvarshögskolan, 2017-02-28, *Fortsättningskurs Ledarskap i utbildning och truppföring*
- Försvarshögskolan, 2015-06-11, *Fortsättningskurs Krigsvetenskap, Marktaktik tillämpning.*
- Försvarshögskolan, 2015- 06-11, *Fortsättningskurs Militärteknik, förutsättningar för verksamhet med skarp ammunition.*
- Försvarsmakten, 2017-06-21, *Bilaga 1 till Krav på förmågor för officerare – förhandsutgåva.*
- Försvarsmakten, Högkvarteret, 2005-03-22, Beteckning 19 100:655 74, *Krav på förmågor för officerare – förhandsutgåva.*
- Försvarsmakten, *Bilaga 3 Krav på förmågor för officerare inom Markstrid.*
 Nordlund, Peter, 2012, *Officersutbildning – i Sverige och internationellt.*
 Totalförsvarets Forskningsinstitut (FOI) Stockholm: FOI.

6.3 Offentliga tryck

- Ds 2003:34. *Vårt militära försvar – vilja och vägval*, Försvarpolitisk rapport från Försvarsberedningen.
- Prop. 2015/16:152. *Samförståndsavtal om värdlandsstöd.*
- Prop. 2008/09:140. *Ett användbart försvar.*
- Prop. 2007/08:168. *Lissabonfördraget.*
- SOU 2003:43. *Ett reformerat skolsystem för Försvarsmakten.*
- SOU 2002:108. *Fred och säkerhet.* Säkerhetspolitiska utredningen.
- SOU 2001:23. *Personal för ett nytt försvar.* Personalförsörjningsutredningens betänkande.
- SOU 1999:63. *Att lära och leda – En lärarutbildning för samverkan och utveckling.*

6.4 Webbssidor

Försvarshögskolans webbplats. Officersprogrammet.[Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.fhs.se/utbildning/det-har-kan-du-studera/officersprogrammet.html>

Hämtdatum: 2018-04-12.

Säkerhetspolitik.se [Elektronisk] Tillgänglig:

<http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/internationell-sakerhet/Det-internationella-systemet/>

Hämtdatum: 2018-04-24.

Internationella relationer teoretiska perspektiv – Slideshare [Elektronisk]

Tillgänglig:<http://www.slideshare.net/mobile/JanneJJI/internationella-relationer-teoretiska-perspektiv>

Hämtdatum: 2018-04-24.